

візерунки. Сучасні майстрині народної ляльки надихаються творчістю Віри Роїк оздоблюючи ляльковий одяг мотивами «дерева життя» що його так любила пані Віра.

В творах Віри Роїк відчувається глибока любов та повага до традицій народного мистецтва України та заклик до українців шанувати та зберігати джерела нашої духовності.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. *Кращий твір року – 2011. Всеукраїнський виставка-конкурс народного мистецтва / Автори упорядники: Є. Шевченко, В. Корнієнко. – К. : Народні джерела, 2011. – 92с.,іл..*
2. *Найден О. С. Українська народна лялька / О.С. Найден – К. : ВД Стілос, 2007. – 240с.*
3. *Українська народна іграшка. Альбом – каталог // Автори упорядники: Є. Шевченко, В. Корнієнко. – К.: Народні джерела, 2011. – 96с.,іл..*

*Лідія Охріменко
(Полтава, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ОЗДОБЛЕННЯ ЖІНОЧОЇ КЕРСЕТКИ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Історія народної вишивки в Україні сягає коренями в глибину століть. Дані археологічних розкопок, свідчення мандрівників і літописців підтверджують, що вишивання як вид мистецтва в Україні існує з незапам'ятних часів. Вишивкою, за свідченням Геродота, був прикрашений одяг скіфів. Знайдені на Черкащині срібні бляшки з фігурками чоловіків, датовані VI ст., при дослідженнях показали ідентичність не тільки одягові, але і вишивці українського народного костюма XVIII–XIX ст. Арабський мандрівник X ст. у своїх розповідях про русів згадує, що вони носили вишитий одяг. На жаль, пам'ятники української вишивки збереглися тільки за останні кілька століть, але і цього досить, щоб з'ясувати, що елементи символіки орнаментів української вишивки збігаються з орнаментами, що прикрашали посуд давніх жителів території України періоду неоліту трипільської культури.

Значне місце серед багатьох видів народної творчості посідає мистецтво вбрання. Вбрання безпосередньо зв'язано з визначними подіями в житті людини: з народними святами, весільними обрядами, всім укладом побуту. В ньому чи не найяскравіше і найвиразніше виявляється основна властивість народного декоративного мистецтва: вміння народних майстрів за допомогою простих логічних засобів органічно поєднувати утилітарність і красу[5].

Керсетка – вид традиційного для українців жіночого верхнього одягу, безрукавка, пошита в талію з кольорової тканини, характерний для східних районів України.

Корсетки з'явилися на початку XIX століття, їх шили з доморобного сукна, пізніше – з легкої фабричної тканини на підкладці.

Керсетка облягала стан і розширювалась від талії вусами з різної кількості. Керсетка могла мати «вуса» – складки на спині. Їх могло бути 3 - 9. «Вуса» робили одяг більш пишним, наближаючи жіноче вбрання до вбрання жінок епохи бароко. Як свідчать літературні джерела, складки мали лише жіночі корсетки, тоді як дівочі були більш вузькими і короткими.

Глибокий виріз горловини відкривав вишиту сорочку, поли і низ оздоблювали аплікаціями, мереживом тощо.

Керсетки шили здебільшого з тонкої бавовняної тканини – оксамиту або шовку. Для заможних панянок шили із більш дорожчих тканин – брокату, атлабасу, камки, китайки, фаландишу, адамашки та мали багатше оздоблення.

Довжина корсетки могла бути по коліна або по пояс. Довгі носили здебільшого в Полтавській області, а короткі – у західній частині України. Дуже короткі корсетки з застібками посередині називали лейбиками [1, с 187-195].

Застібувалися корсетки або з лівого боку або посередині. Галицькі панянки носили короткі корсетки, котрі застібувалися посередині і ледь сходилися на грудях. Така мода прийшла в Галичину із Західної Європи.

Керсетки носили всі – як багаті панянки, так і бідні дівчата. Подібно кораловому намисту, корсетка була показником фінансового стану та соціального статусу – чим дорожча тканина та пишніше оздоблення, тим багатша дівчина.

Як відомо, перші корсети-шнурівки (можливо прообраз керсетки) виникли у другій половині XV століття в Іспанії. В Італії та Франції ідеалом вважалася жіноча талія в 66 см, туго затягнута в корсет. Жінки сліпо слідували новій моді, жертвуючи своїм здоров'ям. Вузькі корсети настільки туго стягували тіло, що навіть пошкоджували внутрішні органи та порушували кровообіг.

Українські ж дівчата носили інші керсетки – вони виконували здебільшого естетичну функцію, тобто прикрашали і урізноманітнювали ансамбль жіночого костюма. Хоча в Галичині дівчата дійсно носили досить вузькі корсети, котрі ледь сходилися на грудях.

Наприкінці XIX – на початку XX ст. керсетка стає відомою не лише на значній частині Середньої Наддніпряниці, а й на сході України, частково на півдні.

Характерною на Слобожанщині була парчова або сатинова корсетка до дев'яти «вусів». Її оздоблювали зубцями на погрудді, обшитими, як і поли корсетки, кольоровою тасьмою («висічкою») [3, с. 112-116].

З кінця XIX ст. поширюються довгі керсетки, що оформлюються на грудях зубчастою аплікацією.

Керсетки, що з'явилися в кінці XIX ст., шили з фабричних кольорових тканин. Полтавська керсетка досить довга, задня частина пілочки має високий стан, спереду не схоплена в стані, а просто спадає донизу. Оформляється вона, в основному, аплікацією з оксамиту або іншої темної

тканини.

Чернігівська керсетка трохи коротша за Полтавську і обов'язково має справа косу кишеньку, оформлену аплікацією. Різноколірні стрічки, що прикрашають святкове дівоче вбрання і стелються по спині, прив'язують до намиста.

У другій половині ХІХ ст. асортимент жіночого плечового вбрання Київщини збагачується керсеткою. Вона коротша за Полтавську, прилягає до стану, пошита з фабричної шерстяної, шовкової, а також бавовняної тканини здебільшого червоного кольору. Київські керсетки мають багато оформлений нижній кут правої поли, так званий «наріжник» [2, с. 435-443].

На початку ХХ століття керсетки центральної Київщини були простьобаними на ваті чи без простьобки (холості), щільно затягнутими по лінії грудей, а донизу розширеними за допомогою вусів. Їхня довжина – до середини стегна; матеріали – вовна, шовк, бавовна. Відповідно до віку жінки вони могли бути яскравих або темних кольорів і виразно прикрашалися плісовими обшивками, аплікацією, вишивкою, пізніше – машинною строчкою. Оздоблення розташовувалося по правій полі з акцентом у нижньому куті, а також на спинці, по лінії талії та по низу керсетки.

Зовнішній вигляд і силует комплексу жіночого одягу того чи іншого району змінювався не тільки залежно від крою, а й від способу носіння керсетки. Так, на Чернігівщині, Київщині та Полтавщині керсетка вдягалася на сорочку, застібалася справа наліво і створювала певну форму за рахунок крою. На Черкащині вона підперізувалася широким поясом-рушником, багато прикрашеним тканим малюнком або вишивкою, що також утворювало виразний силует комплексу.

Керсетки на Південній Чернігівщині шили також переважно з кубового ситцю. Вони були досить короткими й обов'язково мали кишеньку на правій полі. Керсетки прикрашалися плісовими обшивками, вишивкою, аплікацією, пізніше машинною строчкою.

Комір у керсетці був відсутній; іноді верхні кути пілок відгортали та прикрашали строчкою. Горловина або робилася пошитою, або вирізувалася; кишень могло не бути, однак фігурні клапани, що прикрашали поли, були обов'язково і визначалися великою різноманітністю форм [4, с. 87-90].

Таким чином, жіноча керсетка характеризується великою кількістю варіантів оздоблення. Техніка оздоблення на всіх складових частинах вбрання підпорядковані єдиному принципіві обраному і закріпленому традицією в тому чи іншому регіоні. Оздоблювальні мотиви підпорядковуються композиційній цілісності всього вбрання, що відзначається багатством різновидів орнаментальних мотивів (рослинний, зооморфний, орнітоморфний, геометричний); різноманітністю технік вишивання, яке на Україні налічувало понад сто способів, а також ткання, аплікація, мереживо, вирізування; широким вибором оздоблювальних матеріалів (вовна, шовк, шкіра, метал, бісер).

Жіноча керсетка постає величною пам'яткою традиційного

українського строю, що пов'язана з історією народу, розкриває його характер і творчі особливості.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Білан М.С. *Український стрій: Навчальний посібник* / М.С. Білан, Г.Г. Стельмащук. – Львів : Фенікс, 2000. – 325 с.
2. Васіна З.О. *Український літопис вбрання: [Книга-альбом]* / З.О. Васіна. – К.: Мистецтво, 2003-2006. – Текстівки, рез. англ., рос. Т. 2: XIII - початок XX ст.: Наук.-худож. реконструкції. – 2006. – 448 с.
3. *Етнографія України: Навч. посібн.* / за ред. проф. С. А. Макарчука. – Вид. 2-е, перероб. і доп. – Львів : Світ, 2004. – 520с.
4. Ніколаєва Т.О. *Український костюм. Надія на ренесанс* / Т.О. Ніколаєва. – К. : Дніпро, 2005.– 320 с: ілюст.
5. Інтернет ресурс: <http://www.ronl.ru/referaty/kultura/376920/>

*Габрієлла Галамбош
(Полтава, Україна)*

УКРАЇНЬСЬКА НАРОДНА ВИШИВКА У ПОЗАШКІЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Позашкільна діяльність сьогодні розглядається як одна з головних ланок безперервної освіти в системі виховання всебічно розвиненої особистості, найповнішого розкриття її задатків і нахилів, створення умов для розвитку й підтримки талантів й обдарувань у різних галузях знань; забезпечення цьому можливостей щодо вибору діяльності, до якої дитина проявляє зацікавленість, створення необхідних умов для прояву її природних здібностей.

Широка мережа позашкільних закладів дає змогу учнівській молоді задовольнити потреби в додатковій освіті та змістовному дозвіллі, розвивати творчі здібності [3].

Позашкільний педагогічний процес будується на обов'язковому заохоченні різнобічного творчого самовиявлення учня, багатстві вражень, створенні оптимальних особистісних стосунків, які є джерелом продуктивної творчої діяльності дитячої спільноти.

У позашкільному навчальному закладі панує невимушене, неформальне спілкування, вільний вибір форм і засобів діяльності, які керівник гуртка використовує на свій розсуд, керуючись психофізіологічними особливостями розвитку дітей, власним досвідом, традиціями закладу, можливостями тощо.

Крім того, сама організація вихованців. їхньої діяльності у позашкільному закладі досить різноманітна. Вся позашкільна виховна робота спрямована на розвиток творчої особистості, її ініціативи з урахуванням потреб і здібностей. Завдяки саме такій організації діяльності гуртківців у позашкільних закладах виникає можливість зацікавити їх творчістю, спонукати їхнє прагнення щодо набуття необхідних прийомів та засобів, які визначають нестандартність, оригінальність.

Позашкільні установи мають яскраво виражену специфіку впливу на особистість дитини. Передусім, це добровільність і право вибору занять, різноманітність і альтернативність спілкування як з ровесниками, так і з